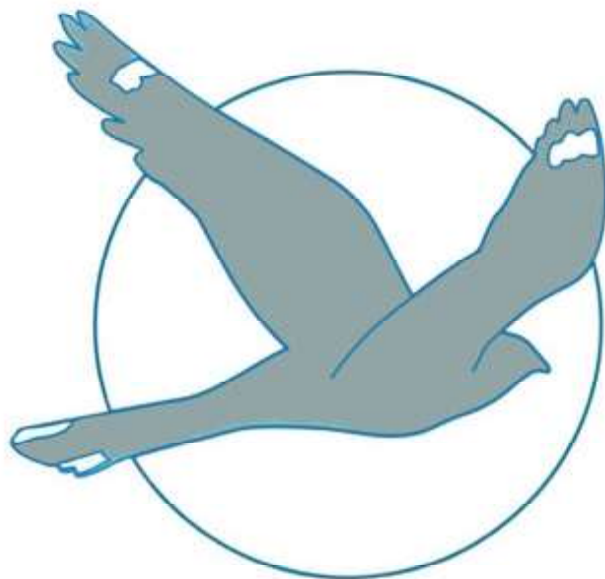

Caprimulgus

Vogelwerkgroep
Midden Overijssel

Lammertink
SCHILDERSBEDRIJF

Vonderweg 29a - 7468 DC Enter
Tel. (0547) 38 13 77 - Fax (0547) 38 35 11

Nachtzwaluw

Caprimulgus

Tijdschrift van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke vereniging die zich bezighoudt met vogelonderzoek en -bescherming. Zij organiseert excursies naar vogelgebieden in en buiten de regio en geeft voorlichting over vogels.

Redactie:

Jos van Tongeren
Wilma Wijnen
Roel Janssen

Adres:

Galenshoeve 21
8052 AV Hattem
tel.: 038-4445419
e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart - april
15 juni - juli
15 sep - oktober
15 dec - januari

Bij voorkeur per e-mail
naar:

info@wilmawijnen.nl

Tabellen en grafieken
apart aanleveren als
Word- of Excel-document.

Jaargang 18, nummer 4 oktober, 2019

Inhoud

Bestuurlijk	4
Telpost Wierdense veld	6
Euro Birdwatch 2019	7
Lezing vogeltrek	9
Agenda	10
Uit de media	11
Uit het veld	13
Mystery Bird	15

Bestuurlijk

The Times They are A-Changin II!

De paniek is groot in bouwend, boerend, bedrijvig Nederland nu door begint te dringen wat de consequenties zijn van de uitspraak van de Raad van State in het stikstofarrest. Waar het in het Programma Aanpak Stikstof (PAS) “gewoon” mogelijk was om Natuurbeschermingswet vergunningen te verkrijgen voor bouwen van stallen, aanleg van infrastructuur etc. en de compenserende/mitigerende maatregelen ergens in de toekomst uit te voeren, zo moet men nu boter bij de vis leveren. Van elke activiteit die tot extra stikstofuitstoot leidt moet worden aangegeven hoe dit gecompenseerd gaat worden. Bovendien moet direct gecompenseerd worden. Heel logisch eigenlijk en op termijn de enige wijze om de stikstofbelasting op natuur te verminderen.

Het oude systeem was niet uit te leggen: hoe kun je doorgaan met uitstoten van stikstof terwijl de grenswaarden ver, heel ver over de toelaatbare grenswaarden heen gaan. Dan helpt een compensatie in de toekomst op geen enkele manier. De natuur heeft sinds jaar en dag te maken gehad met ernstige overbemesting en verzuring. Hoogste tijd om nu aan de slag te gaan. En als de BV Nederland toch op de schop moet dan ook maar gelijk de gevolgen van verlies biodiversiteit en klimaatontwrichting meenemen.

Voor het tweede jaar op rij is het kurkdroog in ons werkgebied. Gebieden als Boetelerveld, Borkeld, Sallandse Heuvelrug en Wierdense Veld snakken naar water. In het Wierdense Veld staat sinds juni een van de grootste open vennen (daar waar in 2017 de kokmeeuwenkolonie was gevestigd) volledig droog: nog nooit eerder meegemaakt. En ook de rest van het gebied is kurkdroog, terwijl de vergrassing met pijpenstrootje (t.g.v. stikstof) “gewoon” doorgaat.

Vogels reageren er helaas direct op: geen watervogel te bekennen, ook als pleisterplaats voor doortrekkende watersnippen heeft het gebied afgedaan. Hoogvenen zijn afhankelijk van regenwater aanvoer, dus aanvoer van gebiedsvreemd water van buiten is ongewenst. Maar wat kan helpen is dat in de omgeving de grondwaterstand voldoende hoog is, zodat het gebied zelf niet als een zeef leegloopt. Een mooie uitdaging bij het uitvoeren van mitigerende maatregelen voor stikstof en droogte, maar ook om toe werken naar vormen van landbouw en vervoer die leiden tot echte natuurwinst.

Ondertussen staat de komende tijd weer in het teken van de najaarstrek en kijken we vooral naar soorten die over onze natuurgebieden heen vliegen. De telpost in

het Wierdense Veld is 7 dagen per week, 24u per dag open. Maar op 5 oktober is een bezoekje extra aan te bevelen, dan wordt de jaarlijkse Eurobirdwatch gehouden.

Ik wens ons een najaar met heel veel vogels!

Gerrit Dommerholt
Voorzitter VMO

Vergrassing op het Wierdenseveld : ook stikstof!

Op zaterdag 5 oktober 2019 stonden de trektellers van de vogelwerkgroep op onze telpost Wierdenseveld

Hieronder de resultaten van die dag; opgemerkt moet worden dat vele vogels zo hoog zaten dat ze niet, of nauwelijks, te zien en/ of te horen waren.

Telperiode: 07:12 - 13:41

Type telling: alle soorten

Weer: Droog, 3/8-4/8, N1-O2, 4.7-12C, zicht 5000-10.000m

Tellers: Derk Hopster, Johan Stuit, Roel Janssen, Alex Bruggeman en Gerrit Dommerholt

	Z	N		Z	N		Z	N
Grauwe Gans *	70	-	Slechtvalk *	1	-	Ringmus *	9	-
Toendrarrietgans *	32	-	Klapekster	1	-	Heggenmus	2	-
Kolgans *	1520	-	Gaai *	38	-	Witte Kwikstaart *	13	-
Nijlgans *	2	-	Kauw *	42	-	Grote Pieper	1	-
Blauwe Reiger *	7	-	Zwarte Kraai *	2	-	Graspieper	53	-
Aalscholver *	18	-	Pimpelmees	8	-	Waterpieper	1	-
Sperwer	8	-	Koolmees	4	-	Vink *	260	-
Buizerd *	25	-	Veldleeuwerik *	90	-	Keep	1	-
Kievit *	242	-	Boerenzwaluw *	445	-	Kneu	42	-
Goudplevier *	2	-	Tijlflaf	1	-	Sijs	13	-
Wulp	1	-	Spreeuw *	305	-	Geelgors	5	-
Watersnip *	5	-	Merel *	1	-	Rietgors	8	-
Groenpootruiter *	1	-	Koperwiek *	731	-	Libel onbekend	2	-
Holenduif *	9	-	Zanglijster *	29	-	Hommel spec.	1	-
Grote Bonte Specht *	1	-	Grote Lijster	20	-			

Totaal: 4072 exemplaren, 44 soorten, 629 uren

Roel Janssen

Beste vogelwerkgroepleden en trektellers,

Hier volgt het voorlopige verslag van de resultaten van Euro Birdwatch 2019

De Vogeltrek

Zie hieronder voor de top tien van meest getelde soorten die als trekkers zijn genoteerd. Vooral de ganzen, vinken en lijsters vlogen fenomenaal goed, en daar heeft bijna iedereen wel iets van meegekregen. Maar ook sijzen, gaaien (net niet in de Top Tien!), boerenzwaluwen, veldleeuweriken en buizerds deden het erg goed. En er kwam (vooral) 's middags nog roofvogeltrek op gang.

Aantallen:

Spreeuw	20.7535
Kolgans	11.2931
Vink	68.224
Sijs	67.800
Zanglijster	39.647
Graspieper	24.116
Kokmeeuw	23.860
GrauweGans	21.196
Aalscholver	20.836
Koperwiek	20.816

Het voorlopige eindtotaal is nu trouwens dat er 783.724 *trek*vogels zijn geteld (gecorrigeerd).

Totalen

Wanneer we de 37.583 pleisterende vogels daar bij optellen dan komt het algehele totaal op een mooie 821.307 over 211 soorten!

Als we dit vergelijken met voorgaande edities van de Birdwatch, dan blijkt dit de vierde beste 'ooit' te zijn.

De totale top tien komt er dan zo uit te zien:

Spreeuw	227.935
Kolgans	115.370
Vink	68.306
Sijs	67.835
Zanglijster	39.832
Kokmeeuw	26.498
Graspieper	24.156

Grauwe Gans	22.076
Aalscholver	21.428
Brandgans	21.303

Ook dit jaar werden er weer veel bijzondere soorten gezien. Wat te denken van bijvoorbeeld:

twee steppেকেiekendieven (en nog een grauwe), een kleine burgemeester, zes velduilen, drie roodpootvalken, drie morinelplevieren, een Siberische boompieper, vijf roodkeelpiepers, 13 bladkoningen, een bosgors, vijf ortolanen en 10 grote piepers.

Heel bijzonder is natuurlijk de blauwstaart, die bij telpost De Vulkaan werd gezien. Over enige tijd zal er een verslag verschijnen van deze Birdwatch. Europa. In dat verslag zullen we uitgebreid ingaan op de Europese resultaten, want ook die zijn momenteel nog niet compleet.

Uiteindelijk deden 44 landen mee (een record!), waarvan we van 36 landen nu de totale aantallen getelde vogels weten.

In die landen werden samen 1.250 tellingen/activiteiten georganiseerd, waren ruim 30.000 mensen op pad en we telden met z'n allen meer dan 5 miljoen vogels.

Nederland 'scoorde' trouwens de 3e positie als het gaat om de meeste getelde vogels (1e was Finland met 1.300.000 en 2^e was Zweden met 1.200.000 getelde vogels).

Maar we hadden meer tellingen (164) dan bijna alle andere landen, op Rusland na (326 tellingen/activiteiten aldaar).

In heel Europa vlogen de brandganzen erg goed (vooral in het noorden). Het is dan ook de meest getelde soort met 940.162 vogels, gevolgd door houtduif (724.760) en spreeuw (537.214)

Bijzonderheden waren verder enkele steppenকেiekendieven, een izabeltapuit in Finland, Aziatische wespendif (Georgië), grote pijlstormvogel (Gibraltar), de tweede bruine klauwier ooit voor Zweden, en een woudaap in Luxemburg. Ook was er in meerdere landen veel persaandacht voor het evenement.

Graag tot volgend jaar daarom maar weer!

Julie mogen zaterdag 3 oktober alvast noteren als de dag van Euro Birdwatch 2020.

Groetjes, Gert Ottens & Gerard Troost (www.trektellen.nl)

Lezing Vogeltrek - Lezing Vogeltrek - Lezing Vogeltrek

IVN Natuureducatie Hellendoorn-Nijverdal

Lezing: Trekvogels. waar gaan ze naar toe?

Door Gerrit Dommerholt

Op woensdag 13 november 2019, aanvang: 19:30

Locatie:

Buitencentrum Sallandse Heuvelrug

Grotestraat 281

7441 GS Nijverdal

Gerrit Dommerholt is een vogelaar in hart en nieren. Hij is werkzaam bij Vogelbescherming en bestudeert al zijn hele leven vogels. Hij vertelt ons over het boeiende fenomeen van de vogeltrek.

Gratis toegang, een vrije gift wordt op prijs gesteld

Contactpersoon Dorie Bruggeman 0548 595548

AGENDA Save the date AGENDA Save the date AGENDA

Overijsselse Vogelaarsdag

Het leek er even op dat de Overijsselse Vogelaarsdag van 2017 in de Natuurboerderij Weidevol in de Barsbeker Binnenvlakte de laatste in een serie van 17 zou zijn. Toen Gerrit Gerritsen en Peter van der Akker aankondigden dat het inmiddels bekende boekje 'Vogels in Overijssel' in 2018 niet meer zou verschijnen, bleef ook het organiseren van de Overijsselse Vogelaarsdag voor datzelfde jaar achterwege. En hoewel het presenteren van 'Vogels in Overijssel' ieder jaar weer een hoogtepunt was voor de vogelaars in Overijssel, kan het volgens ons niet zo zijn dat met het niet meer verschijnen hiervan er tevens een eind komt aan de traditie van de Overijsselse Vogelaarsdag!

Daarom nemen wij het initiatief om voor 2019 de Overijsselse Vogelaarsdag te organiseren. Een gelegenheid om andere vogelaars uit Overijssel te ontmoeten en bij de mysterybird-wedstrijd de bokaal voor 'De beste vogelaar in Overijssel 2019' in de wacht te slepen. Dit jaar zijn er bijzondere en zeer informatieve lezingen. Onder meer een verhaal over de Overijsselse vogelaars. Noteer daarom de datum van **9 november** alvast in je agenda. Plaats van handeling is camping de Zandstuve, Grote Belterweg 3, 7794 RA Rheeze (Hardenberg).

Najaarsvergadering tevens party 25 jaar nachtzwaluwtellingen

Op **donderdagavond 21 november** najaarsvergadering van de vogelwerkgroep met aansluitend feestelijk stilstaan bij het 25 jarig jubileum nachtzwaluwtellingen. Aanvang 19:30 uur; hapjesbuffet vanaf 20:30 uur. Nadere info volgt!
Locatie: Tante Stoof, Sanatoriumlaan 6, 7447 PK Hellendoorn

Sovon landelijke dag 2019

De Landelijke Dag is een jaarlijks evenement voor alle actieve vogelaars in Nederland. Een bomvol programma met lezingen van topsprekers en meer dan 80 stands met boeken, optiek, reizen en vogelorganisaties uit heel Nederland. Mis het niet.

Datum: **30 november 2019**

Vanaf **9.30 uur**

Locatie: Congrescentrum De Reehorst in Ede

Kaarten voor de Landelijke Dag kosten 10 euro. Leden en vrijwilligers betalen 5 euro.

<https://www.sovon.nl/nl/ld19>

De redactie.

Uit de media

In deze rubriek vindt u becommentarieerde samenvattingen van berichten die in de media zijn verschenen. Als u iets voor deze rubriek hebt; graag het bericht met samenvatting, eventueel voorzien van commentaar, inleveren bij de redactie.

De Levende Natuur september 2019.
In dit tijdschrift staat een artikel van het Brabants Landschap. Dit artikel is genoemd "De Struikwaard: een paradijs voor de patrijs". Dit natuurgebied ligt bij Giessen in Noord-Brabant, ten zuiden van de Boven-Merwede. Het artikel vermeldt dat sinds de jaren '70 het aantal patrijzen in ons land met 98% achteruitgegaan is. Zoals bekend gaat het ook met andere soorten van het agrarisch landschap niet goed.

De belangrijkste oorzaak is de dramatische achteruitgang van het aantal insecten. En de verstoring door landbouwwerktuigen. In het natuurgebied de Struikwaard (60 ha groot), wat wordt beheerd door het Brabants Landschap, is samen met de pachtboeren zodanig ingericht dat de patrijzen er voldoende voedsel kunnen vinden, kuikens kunnen groot brengen en zich het jaar door kunnen verschuilen.

De kleinschaligheid van het vroegere agrarische landschap is teruggebracht door kleinere percelen met meerdere gewassen te maken, hagen aan te planten, bloemrijke akkerranden aan te leggen en een braakliggende akker aanwezig te laten zijn. Het aantal insecten is door de deze maatregelen toegenomen.

De kuikens van de patrijs zijn de eerste weken volledig afhankelijk van het aanbod aan insecten. Dat deze beheermaatregelen vruchten afwerpen, blijkt wel uit het volgende. In 2013 waren

er 3 paren aanwezig die samen 20 volgroeide kuikens voortbrachten. In 2015 waren dit 7 paren met 44 volgroeide kuikens. Met gemiddeld 6 á 7 paren zit dit natuurgebied nu "vol". Ik denk dat van deze beheermaatregelen ook andere vogelsoorten volop profiteren.

In de Levende Natuur van september 2019 stond ook een artikel over de noordse stormvogel met plasticresten in hun magen. Het was tevens een graadmeter voor de plasticvervuiling in de zeegebieden. Deze gegevens werden verzameld in het tijdvak 2002-2013. In het Reformatorisch Dagblad van 11 september 2019 stond een artikel "iets minder plastic in de maag van de noordse stormvogel".

Het instituut Wageningen Marine Research meldde dit eind vorige week. Het instituut onderzocht 115 aangespoelde noordse stormvogels in de jaren 2014 tot en met 2018. Bijna alle magen van deze vogels (93%) bevatten plastic.

Jonge vogels hebben meer rommel in de maag dan oudere vogels. De stukjes plastic wegen gemiddeld 0,26 gram.

De politieke doelstelling voor 2050 is dat hoogstens 10 % van de noordse stormvogels meer dan 0,10 gram plastic in de maag mag hebben. Nu (2019) is dit 43% en in 2014 was dat nog 58%.

Dus een geringe verbetering. Een landvogel en een zeevogel stonden in dit artikel in de schijnwerper. Beide met een geringe vooruitgang. Toch hoe gering ook, een verheugende zaak!

Henk Roelofs

Uit het veld

Het broedseizoen is weer voorbij, het aantal territoria is vastgesteld. De meeste soorten deden het goed, vooral de boomleeuwerik nam in aantal toe. Ook mocht ik na een aantal fluitterloze jaren weer een fluitterterritorium in een beukenbos noteren.

Ook het grauwe klauwierterritorium (hoewel jaarlijks) was een krent in de pap. Ook het aantal nachtzwaluwen nam in aantal toe. Dit jaar zijn er in ons telgebied 11 territoria vastgesteld. Het hoogste aantal sinds het jaar 2000. Toen begonnen we met 9 territoria. Er werden toen 4 territoria op de Holterheide genoteerd en 5 op de open plekken in het bos.

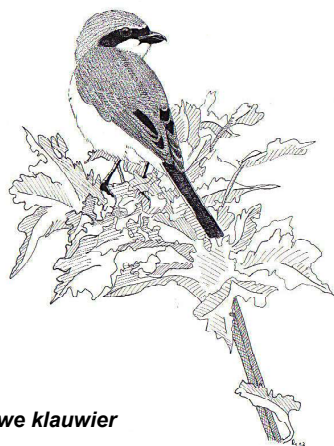
Dit jaar werden 8 territoria op de Holterheide gevonden en 3 op open plekken in het bos. Er is dus een duidelijke verschuiving van bos naar heide. De bossen groeien dicht en heide wordt steeds beter beheerd. Een plek waar de laatste jaren nogal wat bos is gekapt en waarvan we al een aantal jaren zeggen "dit is een geschikte plek voor nachtzwaluwen", deze plek was nu bezet.

Deze nachtzwaluw liet zich goed zien en horen. Jarenlang was het bos bij het zogenaamde kolkje goed bezet met 2 territoria. Deze plek is al jaren niet meer bezet, maar we gaan hier ieder jaar toch weer luisteren, maar ook dit jaar weer niets te horen. We kwamen hier wel een andere "vreemde vogel" tegen. Opeens kwam er een fel licht aan. Een mountainbiker met goed licht op de fiets. 13 mountainbikers hadden

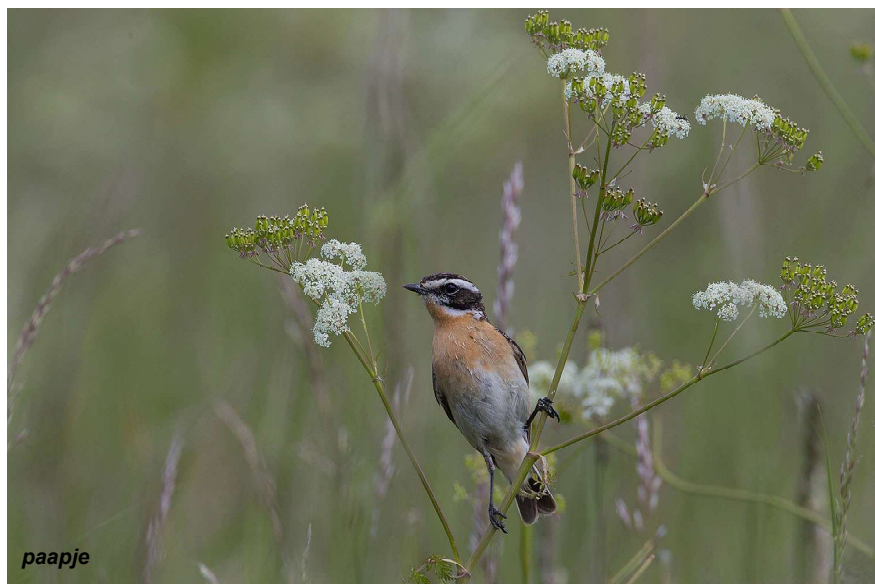
's ochtends afgesproken om van een plaats aan de Waddenzee zo snel mogelijk naar het drielandenpunt in Zuid-Limburg te fietsen. Hij dacht dat wij een controlepost waren, dat waren we dus niet en weg was deze "vreemde vogels" in het nachtelijk duister van de Sallandse Heuvelrug, op weg naar het zuiden. Veel vogels zijn ook weer op weg naar het zuiden, maar dan wat verder dan het drielandenpunt. Ook de noordelijke vogels komen onze kant op om te overwinteren. Het was ook deze zomer droog en zeer warm. Maar ik heb het idee dat de bes-dragende struiken als de rode bes er beter uitzien dan vorig jaar. Dus laat maar komen de kramsvogels, koperwieken en beflijsters. Op vakantie in Drenthe hoorde ik bij het Dwingelderveld 3 kwartels tegen elkaar roepen. En op de Lookerik ten zuiden van Holt, zag ik een klucht van 12 patrijzen.

Voor een vogelaar verheugende zaken!

Henk Roelofs

grauwe klauwier

Mystery Bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige nieuwsbrief Caprimulgus?

Het is de **zwartkopkievit** – *Vanellus tectus* Eng. Black-headed Lapwing.

Goede inzenders waren: **Albert Oortgiesen, Erik Busser, Martin Kloosterman, Jan Bosscher** (Jan zei: “Ik heb dezelfde foto dus waarschijnlijk stonden we naast elkaar in Gambia!” Waarop ik zei: “sterker nog Jan, dit is jouw foto”).

Dit is een echte kievit van droge omstandigheden, meest actief in de vroege morgen, 's avonds en 's nachts. Overdag vaak rustend in de schaduw. De vogel is gemiddeld 25 cm lang en weegt tussen de 99 en 120 gram. Deze steltloper heeft een kuif en zwart-wit koppatroon dat doet denken aan de gewone kievit. De vogel is van boven zandkleurig bruin. Kenmerkend voor deze soort is de verticale, zwarte streep over de borst en buik; het is de enige kievit met deze “stropdas”. De poten zijn rozerood en aan de bovensnavel zit een klein, roodgekleurd leletje.

Voorkomen en verspreiding

Deze soort komt voor in een brede band ten zuiden van de Sahara door oostelijk, westelijk en centraal Afrika en telt twee ondersoorten:

- *Vanellus tectus tectus*: van zuidwestelijk Mauritanië tot Ethiopië, zuidelijk naar Ivoorkust en Oeganda.
- *Vanellus tectus latifrons*: van zuidelijk Somalië tot oostelijk Kenia.

Het leefgebied bestaat uit open, droog en vlak terrein met kort gras en hier en daar doornig struikgewas. De nabijheid van water is niet vereist. De vogel komt ook voor in de buurt van menselijke nederzettingen, bijvoorbeeld op gazons, voetbalvelden of vliegveldjes. Voor deze soort geldt geen speciaal beschermingsregime.

Geluiden:

<https://avibase.bsc-eoc.org/species.jsp?lang=EN&avibaseid=D531B5D3CC41D25A&sec=audio>

Video's:

<https://www.youtube.com/watch?v=JFqlsXjMquQ>

Verspreidingsmap:

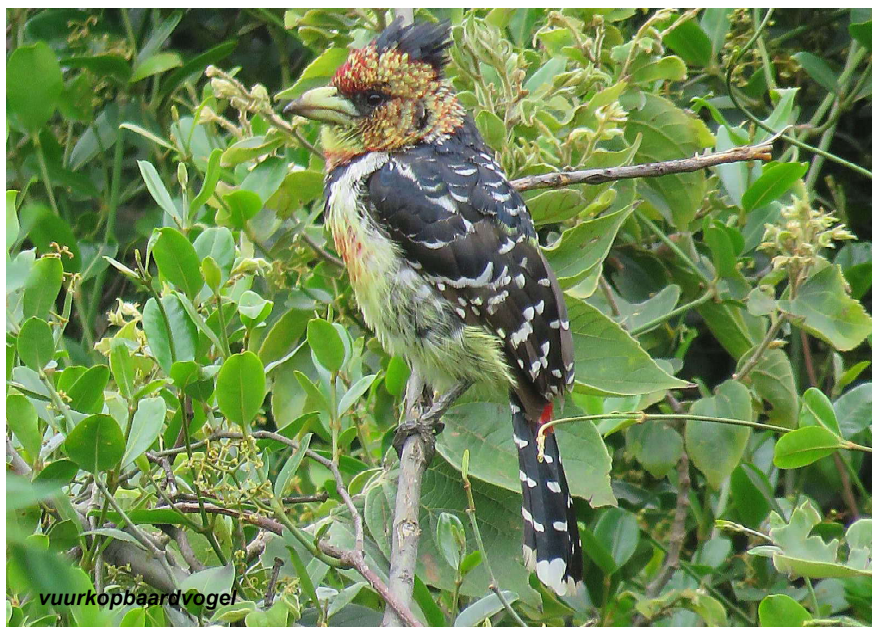
<https://avibase.bsc-eoc.org/species.jsp?lang=NL&avibaseid=D531B5D3CC41D25A&sec=map>

Wie determineert deze vogelsoort?

Oplossingen voor 15 december 2019

Inzenden naar Roel Janssen (r.j.janssen@online.nl)

vuurkopbaardvogel

roodkuifkardinaal

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail: info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website: www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De VMO rekt het gebied tussen Ommen, Wierden, Markelo en Raalte als haar werkgebied. Activiteiten van de vogelwerkgroep zijn o.a.:

- het uitvoeren van broedvogelinventarisaties
- het houden van excursies voor leden
- het op aanvraag organiseren van vogelexcursies in de regio
- het uitgeven van dit verenigingsblad

De werkgroep doet mee aan landelijke tellingen van het SOVON en Vogelbescherming Nederland.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	Nijverdal	(06-11539430)
Ronny Hullelgie	secretaris	Nijverdal	(06-42733996)
Jan Bosscher	penningmeester	Nijverdal	(0548-619932)
Roel Janssen	bestuurslid	Hatter	(06-15428467)
André Marissen	bestuurslid	Nijverdal	(0548-617736)

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus en kunnen deelnemen aan de excursies.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Foto's	pagina's	5, 6, 12, 16	: Roel Janssen
Foto's	pagina's	9	: IVN
Foto's	pagina	14	: Ronny Hullelgie
Foto	pagina	15	: Jan Bosscher
Foto's	pagina	17	: Erik Busser
Pentekening	pagina	13	: Ronald Messemaker

Volg de vogelwerkgroep ook op Twitter en Facebook:

<https://www.facebook.com/Vogelwerkgroep-Midden-Overijssel-251725534866136/>

<https://twitter.com/VWGMidOverijsse>

